

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Plerumque 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

mulierem intercefferit, vel consuetudo loci aliter dictaverit, dos integra non sit restituenda, neque dividenda bona. Quod quidem, quod ad divisionem bonorum attinet communiter acquiritorum, rectè admiserim, sed quoad pactum nequaquam, cum turpe hoc pactum esset in specie textus nostri, in quo agitur de putativo matrimonio. Præsumitur enim uterque vel

alter eorum contrahentium scivisse impedimentum, vel dolo malo contraxisse matrimonium, ob quem non tam restitui, quam fisco inferri debet dos, *l. Qui contra 4, C. De incest. & inu. nupt.* Cæterum in matrimonio vero sive legitime contracto pactio de non restituenda dote, dissoluto per mortem matrimonio, valet, *c. ult. & ibi dicam inf. eod.*

In Cap. De prudentia 3.

SUMMARI A.

1. *Iudex proferens sententiam divortii simul & pronuntiat de restituenda dote.*
2. *Cur hoc cap. omissam causam dotis restituenda repetere jubeatur.*

EX hoc Cap. constat, judicem, qui sententiam divortii intervirum & mulierem proferat, propter consanguinitatem, vel etiam aliud impedimentum canonicum, debere simul pronuntiare de restituenda dote mulieri.

Sed mirum videtur, quòd hic, finito iudicio per sententiam divortii iudices delegati à Sede Apostolica omissam causam dotis restituendæ repetere jubeantur, cum illi iudices semel officio suo functi sint. Iudex, inquit Ulpianus, postquam semel dixit sententiam, iudex esse definit. Semel enim malè seu benè functus est officio, *text est in l. Iudex postquam 55, D. De re iudicata.* Sed

respondet Glossa hic, quòd iidem hoc faciunt ex novo mandato S. Pontificis. Verùm hæc responsio textui nostro minimè convenit, siquidem hoc mandatum posterius ex priori mandato deducitur: *Quia igitur, inquit, vos qui de matrimonio principaliter cognovistis, & de dote (qua est causa incidens) accessorie cognoscere voluistis, & sententialiter desinere.* Quare rectius Ant. Butr. hic existimat, iudicis officium non expirasse per sententiam super divortio laram, cum & dotis causa priori mandato insit, & propriâ actione peti possit dos, videlicet conditione sine causa, *l. fin. D. De condit. sine causa.* Quæ eum omninò distincta sit à causa matrimonii, rectè coram iisdem iudicibus intentatur. At ubi id, quòd planè accessorie venit in iudicium, & actione separatâ peti non potest, sed solo officio iudicis, expirat sententia lata in causa principali, *d. l. Iudex postquam, c. In literis 9, sup. De off. & potest. iud. deleg. & l. 4, C. de positi.*

In Cap. Plerumque 4.

SUMMARI A.

1. *Mulier ex causa adulterii à marito separata dotem repetere non potest.*
2. *Nisi & ipse maritus adulterium commiserit, vel ei causam dederit.*
3. *Dotale iudicium quid?*
4. *Filiasam, ob adulterium an præjudicet patri in dote profectitia?*
5. *Petitio dotis an competat & heredibus mariti?*
6. *Maritus ob adulterium amittit donationem propter nuptias.*
7. *Ex causa adulterii agitur vel criminaliter vel civiliter.*
8. *Criminali iudicio agit maritus contra uxorem adulterantem, non è contra.*

HOC textu nostro mulier ob causam fornicationis, id est, adulterii, ex sententia iudicis, vel propria voluntate à marito suo separata, nec ei reconciliata, dotem repetere non potest. Ratio est, quia repetenti obstat exceptio adulterii, propter quod amittit dotem mulier, & marito applicatur, §. *quia verò plurimas vers. si de adulterio Nov. 117, Vt liceat matri & avia, & l. Consensu 8, C. De repud.* idque ita accipiendum est, nisi & ipse maritus adulterium admiserit sive fornicationem; tunc enim eum mutuâ compensatione delicta tollantur, non obest mulieri exceptio adulterii, *c. pen. & ult. inf. De adul. & xxxii q. 6. per tot & l. Viro 40, D. Solutio matrim.* aut nisi maritus auctor

actor furti uxori adulterii committendi, vel factum probavit, *cap. Dis. rectorum 6. sup. De eo qui cogit contra uxorem l. Cum mulier 49. D. Solutio matrim. l. Si uxor 13. §. fin. D. Ad l. tul. De adult. sicut ad 2. 2. De dote latius explicavimus. Nam cum his casibus obijci non possit uxori adulterium, sed maneat in suo vigore matrimonium, d. c. pen. & ult. non perdit uxor dotem, vel dotalitium, propter onera ejusdem matrimonii, l. Pro oneribus 20. C. De jure dot.*

Quid verò per dotalitium intelligat hic textus, non convenit inter Interpretes. Nam Gloss. in P. dotalitium, intelligit res paraphernales, hoc est, quas extra dotem uxor habet, ita quòd & has maritus lucratur, propter adulterium uxoris. Quam interpretationem sequitur & Petr. Costal. ad l. Lucius 38. D. Solutio matrim. Sed improbant Panorm. & Butr. hic, cum nusquam reperitur, appellatione dotalitii venire res paraphernales. Et durum esset, in pœnalibus verba extendere, l. Interpretatione 42. D. De pœn. c. In pœnis & c. Oidia De R. l. in 6. Unde Panorm. hic intelligit per dotalitium dotis pretium, ut quia dos data est in iis rebus, quæ numero, pondere, vel mensurâ constant, aut cum res æstimatæ datae sunt in dotem. Nam cum utroque casu dominium transeat in maritum, ita quòd æstimatio dotis debeat, l. Res in dotem 43. & l. Plerumque u. D. De jure dot. rectius Panorm. interpretatio admittitur, ut scilicet mulier adultera dotem perdat, vel ejus pretium adde que tradit Mysing. in prime tit. institut. Quib. alien. licet vel non. Quæ certè interpretatio convenit textui nostro, cum loquitur, Mulier dotem vel dotalitium repetere non valebit. Intelligendo, ut jam dictum est, per dotem rem ipsam dotalem, per dotalitium ipsius æstimationem.

Non igitur dotalitii nomine venire etiam donationem propter nuptias, ut in cap. Ex parte 15. sup. De foro compet. Verùm hæc significatio ad præsentem textum nostrum accommodari non potest, cum donatio propter nuptias non detur à muliere viro, sed à viro mulieri, Auth. Aequalitas C. de pœn. convenit. Textus verò noster utitur verbo repetere, quod præsupponit donationem. Ubi tamen observandum est, quòd præter amissionem dotis vel dotalitii mulier quoque perdat tertiam partem ex aliis bonis suis, juxta tertiam partem æstimationis dotis suæ, §. quia vero plurimas. ver. si adulterio d. Novell. 117.

4 Cæterum quærit hic Butrius & Præpos. An filiafamilias propter adulterium suum præjudi-

dicet patri suo in dote profectitia, hoc est, quæ ab ipso patre est profecta, scilicet ex ejus bonis? Quod primâ facie videtur, ideo quòd filia sit domina dotis, licet hæc à patre profecta sit, l. Pomponius 36. D. Famil. ercis. tum sibi imputet pater, quòd dotem in hujusmodi casu sibi restitui stipulatus non sit, per text. in l. Si dotem C. de jure dot. Verum rectius Dynus, quem citat hic Butr. & Bart. ad l. 2. Parag. voluntatem D. Solutio matrim. quòd scilicet filia non præjudicet patri. Nam de dote repetenda actio patri & filia communis est, ita quòd factum filia nocere patri non debeat, l. 2. & 3. D. Solutio matrim. Idem & Castr. dum inquit, si filia quondam effecta sui juris moriatur in matrimonio, vivente patre, quòd teneatur maritus dotem restituere patri. Aliter si morte patris, vel emancipatione, sui juris facta sit. Cum enim hoc casu actio de dote consolidetur in persona filia, dos propter adulterium amittitur, & cedit lucro ipsi marito. vide Castr. ad l. 2. Parag. item si voluntate & l. 3. D. d. Solutio matrim. Boër. decis. 388. num. 5.

Idem juris est in uxore, quæ liberos habet ex eodem matrimonio, quòd & hoc casu dotem non lucratur maritus propter adulterium uxoris, sed filiis ejusdem matrimonii applicatur, per text. in Parag. quia verò plurimas, ver. si enim filios, d. Novella 117. Ut liceat matri & aviâ.

Alterâ quæstio est, si maritus vivens non egerit ad lucrum dotis, utrum ejus heredi competat petitio sive retentio dotis? Negat Castren. ad d. l. 2. Parag. item se voluntate D. Solutio matrim. per text. in l. 1. in fine D. De re judic. Qui textus nihil ad rem facit. Sententia tamen Castrensis in se verissima est, quam confirmat textus in l. fin. C. De revoc. donat. & in cap. fin. sup. De donat. quibus locis donatio ob ingratitude donatarii non revocatur ab heredibus, ubi donator vivens tacuit, propterea quòd injuria extingatur cum morte delinquentis, Parag. non autem omnis Inst. De perpet. & temp. act. At dubium non est, propter adulterium uxoris inferri magnam injuriam marito; unde marito accusato adulterii ad heredem mariti non transit. Et hanc opinionem veram & communiter receptam tradit Boër. d. decis. 338. num. 7. adjuncta duplici limitatione ex Dd. Una, nisi maritus ita repente decessisset, antequam potuerit uxorem de adulterio accusare: altera, nisi maritus improbasset delictum uxoris, puta eam ejiciendo, vel conquerendo de adulterio uxoris, licet eam non accusaverit.

H h

His

His enim casibus heres potest uxori dotem repetenti obijcere adulterium & dotem retinere, per Dd. à se allegatos, quos tamen confer cum Boëzio. Idem est, si ignoraverit maritus uxoris adulterium, quòd & hoc casu heredi dotis lucrum competat, *probat text. in l. fin. C. Ad L. Iul. de adult. & qua ibi tradit Salicet.*

6 In adulterio quoque mariti idem retinendum, ut is propter adulterium amittat donationem propter nuptias: hanc tamen adhibita moderatione, ut non aliter eam amittat, & innocenti uxori applicetur, quam si maritus frequenter cum alia muliere agat & bis admonitus non resipiscat, §. *causas autem d. Novell. 117.* Quod discrimen observandum est inter adulterium uxoris & mariti. Atque hæc quoad lucrum dotis & donationis propter nuptias. Cæterum quoad separationem tori, de Jure Canonico sufficit vel in vito simplex fornicatio, ita quòd quoad tori separationem pari passu ambulant maritus & uxor adulterantes.

7 Loquimur autem ubi propter adulterium civiliter agitur. Nam sciendum est, ex adulterio duplex judicium nasci, unum criminale, alterum civile, & partim criminale, c. *Tua 5. De procuras.*

Criminale publicum judicium est hoc est publicæ vindictæ causâ exercetur, in eum scilicet finem, ut adulter gladio puniatur, *juxta l. Quamvis 10 C. Ad L. Iul. de adult. & Parag. item lex Julia. de adult. Instit. De publ. ind. adultera verò verberata in Monasterium detrudatur, potestate inte-*

rim marito relicta eam intra biennium repetendi, *Auth. Sed hodie C. d. 1. quæ desumpta est, ex §. si quando Novell. 134. Vt nulli jud. addo c. Gaudemus 19. sup. De convers. conjug.*

Civile judicium privatum est, solumque innocenti conjugum competens propter adulterium alterius conjugum, ut à se invicem separentur, & dos sive donatio propter nuptias innocenti respectivè applicetur, *per h. text. & in d. Parag. quia vero plurimas cum Parag. seqq. Novell. 117. Vt licet matri & avia.*

Et licet criminale judicium à marito intentari possit contra uxorem adulteram, non verò è contra ab uxore contra maritum adulterum, *l. 1 C. Ad L. Iul. de adult. cum quia maritus est caput mulieris, c. Continebatur sup. De despons. impub. cum quia præjudicium impendet marito ex adulterio uxoris propter incertitudinem proliis, l. Inter 6. Parag. 1. in fine D. Ad L. Iul. de adult. quod secus est in adulterio commisso à marito: in civili tamen judicio, sive potius mixto, pares sunt maritus & uxor, prout jam antè dictum est. Quin & illud hic observandum est, quòd etsi ex adulterio duplex judicium nascatur, ut & ex aliis delictis, *l. unica C. Quando civilis actio crimin. præjud. & l. 1. D. De privat. delict. non tamen utrumque posse propter adulterium exerceri, cum utrumque pœnale sit, per text. in l. Quod Senat. cons. 6. D. De injur. ne unum delictum pluribus pœnis coarceatur, contra text. in cap. 4. sup. De jud. & in l. Sane actio 41 in fine D. De pœnis.**

In Cap. Per vestras 7.

SUMMARI A.

1. Facti species.
2. Dotem qui constituunt.
3. Dos constante matrimonio in & quando repeti possit.
4. Ad dotem promissam tantum an agi possit.
5. Dos promissa cur potius marito iradenda sub cautione, quam mulieri.
6. Pro dote conservanda fidejussor peti non potest.
7. Dos, marito ad inopiam vergente, cui consignanda.
8. An dos integra mulieri semper sit restituenda.
9. Causa dotis coram quo iudice tractanda.

10. Ob dotem promissam non solutam uxor ejici à marito potest.

Decisionem hujus Cap. notabilem & quædam censet Panorm. Quare primò facti speciem proponamus. Raynaldus certam quamdam pecuniæ summam promiserat Herennio in dotem, nomine uxoris suæ. Ille ea de re conventus coram delegatis Summi Pontificis, ut dotem exsolveret, duplicem exceptionem objecit. Unam, quòd Herencia uxorem suam rejecerat: alteram, quòd delegati judices essent impetrati, suppressa veritate: quòd ex eo constabat, quod semel à Consulibus civitatis Genualis